

© Editura EIKON
București, Calea Giulești 333, sector 6
cod poștal 060269, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.librariaeikon.ro, www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LUNGEANU, MIHAI

Carte despre amintiri / Mihai Lungeanu. - București : Eikon, 2026

ISBN 978-606-49-1749-2

821.135.1

DTP: Valerian Susan

Editor: Valentin Ajder

MIHAI LUNGEANU

CARTE
DESPRE
AMINTIRI
(2)

E I K O N

București, 2026

Oare ce anume ar trebui să-i inducă eventualului cititor un **titlu bun?! Interese, amintiri, comparații, trimiteri, aluzii, surprize, metafore, melancolii, revelații, soluții, rețete, descoperiri?!... „Inedit” sau doar „re-cunoaștere”? „Vise” ori „regrete”?... Informație sau meditație?!...Curiozitate sau frivolitate?!... Poate că din toate câte puțin... Așadar, propun câteva titluri posibile:**

... CRONICA UNEI VIETI ANUNȚATE...

sau... PARANTEZE, GHILIMELE ȘI... TREI PUNCTE

sau... MAREA PARANTEZĂ

sau... GÂNDURI, VORBE, GESTURI, FAPTE...

sau... VIITORUL (pe)trecuT

sau... CONCERT DE GÂNDURI NEVORBITE

sau... CÂND VISEZ (I) CU OCHII DESCHIȘI

sau ... GEOGRAFIA UNUI VIS

sau ... CĂLĂTORIE VIRTUALĂ CU PERSONAJE REALE

sau ... HARTA FĂRĂ BUSOLĂ

sau ... ALERGÂND DUPĂ ORIZONT

sau ... GEOMETRIA DRUMURILOR ASCUNSE

sau ... DRUMURI RĂTĂCITE ȘI POPASURI REGĂSITE

sau ... INFINITELE OGLINZI INTERIOARE

sau ... ÎNVĂȚĂTURILE CUIVA CĂTRE... NIMENI
sau ... BUFETUL SUEDEZ
sau ... BINELE CARE FACE RĂU ȘI RĂUL CARE FACE BINE...
sau ... CEILALȚI, MEREU CEILALȚI...
sau ... ÎN CĂUTAREA EU-LUI PIERDUT
sau ... NOTA DE PLATĂ
sau ... ZODIA TOTALĂ (ZODIA UNIVERSALĂ)
sau ... ȘI TOTUȘI...
sau ... CELELALTE INFINITE PORUNCI...
sau ... MAI DEPARTE... SCRIE-N CARTE...
sau ... BÂJBĂIALA
sau ... DESCOTOROSIREA
sau ... DEVENIREA (*venire, devenire, revenire*)
sau ... ALEGERILE, ÎNTOTDEAUNA ALEGERILE...
sau ... FELURITE FELURIMI DE FELURI
sau ... SIMFONICA...
sau ... QUALIA...
sau ... MARTOR LA PROPRIA-MI VIAȚĂ
sau ... ETERNUL POST-SCRIPTUM
sau ... atâtea și atâtea... altele...

Ceva în plus la ceva ce nu există încă!

Evident că niciuna dintre variantele propuse mai sus nu întrunește toate dorințele mele, deși fiecare... are câte o justificare... așadar, voi nota mai departe câte ceva din ceea ce s-ar putea numi și... „*ceva în plus la ceva ce nu există încă*”!

- Mulți dintre artiștii care suportă *individual* această situație *globalizată*, reacționează la „realitate” precum oricare dintre posesorii de telefon mobil inteligent: își fac un *selfie* (*or more*), ca să vadă și prietenii, și admiratorii, și *posteritatea* în ce situație (adică în ce raport cu *realitatea*) se află el, **ARTISTUL**! Just (*ifîcabil*)... Alții, cu mult mai puțini, folosesc inteligența aceluiași „telefon” pentru a „fixa” ceea ce se întâmplă *real* de jur împrejurul lor, în timpul vieții lor, ca să lase mărturii (*posterității*) despre contemporaneitatea la care *participă*... Mie mi se pare mult mai *onorabil*!... Și totul depinde nu atât de performanța „aparaturii” folosit, cât de „substanța” privirii care îl folosește... De ce să nu folosim ceea ce „avem” (am primit?!, am câștigat?!, am obținut?!), la „construcția” unui viitor în care să ne placă și nouă să trăim (chiar dacă nu mai apucăm)?!... De ce să ne *răzbunăm* pe cei care vor veni *după* noi?!... Ce vină au ei, față de neîmplinirile noastre?!... Cu ce ne sunt ei obligați, dacă noi nu am făcut *nimic* pentru ei?! Sau, mai rău, am făcut exact ceea ce **nu** trebuia să facem: am distrus, am vândut, am arvunit tot ceea ce, de fapt, **lor** le aparținea.

- În afară de faptele de ajutor concrete, palpabile, cuantificabile, oare ce mai poți face (atunci când te îndeamnă sufletul) pentru *ceilalți*?!... Să îi ascuți?!... Să îi înțelegi?!... Să îi îndrumi?!... Să îi sfătuiești?!... Din toate câte puțin, poate! Dar sigur nu vei putea face nimic **în locul lor**...

- Întotdeauna (mai întotdeauna) am avut senzația (uneori chiar convingerea) că nu am făcut tot ceea ce era de datoria mea să fac... că mai era ceva de spus, sau de făcut... că aș fi putut să merg mai departe, mai sus, mai spre miez... că aș fi putut fi mai „curajos”, mai „inventiv”, mai neconvențional (cu alte cuvinte, mai „creativ”)... Parcă era încă ceva din drumul ales (pe care la un moment dat îl încheiam, totuși), care rămăsese nedescifrat, nerezolvat, neîmplinit... Mai ales în relațiile cu „oamenii”: rămâneau mereu „mistere” întregi nebănuite... sau necercetate... sau nedescoperite... sau neînțelese... sau ratate (din grabă, din superficialitate, din neîndemânare, din frică... sau măcar din teamă)... Frica este față de *faptă* (de **prezent**), teama este față de *urmări* (de **viitor**)... De **trecut**, puțini oameni se mai preocupă: au senzația că odată trăit, **trecutul** este ca și „rezolvat” („Hai, gata, că... a trecut!”)... Trec (poate) efectele... dar cauzele rămân... se transferă (singure) către un viitor încă neclar... (deși inexorabil)...

- **Fricile**: de trădare, de minciună, de adevăr, de sperjur, de neînțelegere, de lipsă de iubire, de sfârșit prematur, de moarte ca părăsire și neîndeplinire (la timp) a misiunii primite odată cu viața, de „neascultare”... **Temerile**: de consecințe, de urmări, de complicații, de confuzii, de inadvertențe, de greșeli, de erori, de iluzii fără baze reale, de răutate și de lipsă de omenie...

- Aș propune o zi pentru fiecare semestru în care de *predare* să se ocupe elevii (aleși de către ei, dintre ei), iar profesorii (toți) să îndeplinească (întocmai și la timp) sarcinile cuvenite „elevilor”! Un fel de saturnalii!... (*Saturnalia* = celebra și bizara sărbătoare romană, în care sclavii și stăpânii își inversau rolurile.)

- Despre **criterii** (*criteriul* = punct de vedere, principiu, normă pe baza căreia se clasifică, se definește, se apreciază ceva)... cum se formează, cum le stabilim, de unde „le luăm”, după cine „ne luăm”... De ce avem nevoie de ele?!... Cum (și de ce) le (mai) respectăm?!

- Despre **curățenie** – etapele – (cum ordonăm, la ce renunțăm, ce anume și de ce înlocuim?!)... Curățenia în lucrurile printre care viețuim nu este oare o oglindă a stării interioare?!... Comoditatea („totul să fie la îndemână”), indiferența („nu-mi mai trebuie”), rutina („m-am obișnuit așa”) și, mai ales, lipsa de timp („o să fac curat când voi avea vreme”)... Cu „interiorul”, la fel... „Cunoștințe” învechite dar comode, informații rămase fără valoare, obiceiuri greu de părăsit și, mai ales, lipsă de voință („nu am chef acum, poate altădată!”)

- **Telefonul vântului**... (programul TV Arte)... Un moment de legătură fizică cu cei care nu mai sunt printre cei vii (indiferent cum au plecat în cealaltă lume)... Puterea credinței că legătura cu ei este posibilă... O cabină telefonică (ușor desuetă, dar tocmai de aceea impresionantă și convingătoare) și un telefon (clasic) aflat acolo doar pentru uzul celui care își dorește cu adevărat o „comunicare” cu spiritele în care crede... Câte gânduri și sentimente și vorbe se pot declanșa, atunci când ai „șansa” de a transmite, prin vocea ta proprie, ceea ce poate gândești, simți sau spui de multe ori, dar de unul singur... **Telefonul** a rămas totuși simbolul legăturii peste spațiu... iar acum, iată, și peste timp!... Mulți dintre cei care au folosit acest mijloc de comunicare, au avut senzația clară că *cineva* (acel *cineva* căruia i se adresau) *îi ascultă*!... Puterea minții... puterea credinței... puterea sentimentelor... puterea iluziei... puterea imaginației... Puterea *comunicării*!... Și a *comuniunii*...

- De vorbă cu mine *însuși* / sau de vorbă cu tine *însumi*! Adică dialogul permanent pe care îl stabilim cu **ceilalți**, în gând, atunci când formulăm în cuvinte ceea ce nu putem rosti în realitate...

- Prostul, dacă îi dai atenție, începe să se creadă deștept!... Mai poți scăpa de el doar neluându-l în seamă...

- Nu poți defini faptele *cuiva* ca fiind „bune” sau „rele”, decât după constatarea și aprecierea *efectelor* lor...

• Și totuși, sub **masca** asta uniformizatoare (adevărat *globalism*, dus la extrem) noi continuăm să *zâmbim*, să *surâdem*, deși nu ne (mai) poate vedea nimeni! A dispărut expresia... expresivitatea, exprimarea prin semnele feței umane... Nu era destul strigătul fără *sonor* (vezi tabloul **Tipătul**, dedicat acum peste o sută de ani de pictorul norvegian Edvard Munch *anxietății*, o stare bine descrisă chiar de el: „*Mă plimbam cu doi prieteni la apus de soare. Cerul a devenit roșu ca sângele. M-am oprit și m-am sprijinit de un gard, simțindu-mă, în mod inexplicabil, extrem de obosit. Limbi de foc și sânge se întindeau pe fiordul albastru. Prietenii mei au continuat să se plimbe, în timp ce eu am rămas în urmă, tremurând de spaimă. Atunci am auzit tipătul enorm, infinit al naturii*”), acum nici imaginea lui nu ne mai este permisă. Pe mască putem desena (picta, imprima) orice... în spatele măștii (rezi)stă reacția vie, ascunsă. Potențialul conținut... reținut... *deținut*!... Acum, nu-i mai poți spune omului că „numai gura e de el”... pentru că tocmai **gura** îi lipsește! Câte criterii (valori personale sau unanim acceptate) s-au răsturnat în acest an: și asta nu pentru că ele nu mai sunt acolo unde erau, ci pentru că noi nu mai suntem acolo unde eram... Stând (noi) cu capul în jos, altfel vedem lucrurile... Anormalul tinde să se permanentizeze, normalul să se aneantizeze... Noroc cu *legile naturii*: ele nu pot fi distruse, chiar dacă sunt batjocorite, umilite, călcate în picioare și neluate în seamă... Ele funcționează... și vor funcționa, întotdeauna, spre beneficiul omului... al cărui *om*, însă?!?... Cine va „moșteni” *pământul*?!... Și ce fel de *avere* va avea de „gestionat” omul care vine după noi?! Cine ne urmează la *cărmă*?! De unde să apară vulturi, dacă ouăle sunt de cioară?! Inteligența artificială este gata pregătită (chiar de noi!) să ne ia locul... Noi vom pleca, fiecare spre orizontul spiritual de unde a venit (ca să dea seamă de ceea ce a realizat în călătoria făcută pe acest „pământ”)... Cine va rămâne va fi **cine**?!... Și va face... **ce**?! Și... pentru cine?!... Una dintre cele mai sugestive definiții pe care le-a dat *teatrului* actorul și regizorul francez Jean-Louis Barrault (un contestatar, dar și un inovator, un cercetător pasionat și un descoperitor de talente) ne

spune că teatrul „este făcut de oameni, despre oameni, cu oameni, pentru oameni...” Așadar, dacă se schimbă definiția *omului*, nu se schimbă oare și relația dintre el și **el**?! De ce ar mai vrea să afle ceva despre *sine*, dacă **acum** (se) știe totul despre el?! Cred că aici poate fi cheia: (se) știe totul despre el, cel care viețuiește (unde, când, cât, cu cine, cum...), dar el însuși nu mai știe nimic despre el însuși, cel care ființează! Masca, semnul străvechi al teatrului (ascunderea individului de pe scenă în favoarea ideii, a conceptului, semnul misterului, curajul de a pune întrebări și de afla răspunsuri), a devenit acum doar un semn al bolii, al neputinței, al interdicției, al anomaliei, al înstrăinării dintre noi.

• Am văzut (abia acum!) un interviu acordat de JLB, în 1972: lăsând la o parte distincția și claritatea vorbirii actorului care stătea ascuns în spatele regizorului, am admirat limpezimea cu care erau exprimate ideile „ascunse” în spatele directorului de scenă, ale directorului de teatru (*Odeon-ul parizian*), ale profesorului care era la acel moment; spirit viu, atent la ceea ce se întâmplă de jur-împrejurul lui, dar și la semnalul pe care el însuși îl poate transmite prin ceea ce face, adică prin *teatru*... El definea „situația” scenică (dar atât de valabilă și în viață) prin răspunsul la trei întrebări: – de unde venim?!... – în ce stare ne aflăm?!... – ce avem de făcut?!... Vedea teatrul ca pe un permanent schimb (de energii, de sentimente, de idei) cu **ceilalți**... (azi, „ceilalți” lipsesc: atunci, ce să mai schimbăm, și cu cine?!?!)... Actorul generalizează (prin personajul interpretat) experiențele tuturor spectatorilor, iar fiecare spectator își identifică propria experiență (propria căutare, propria așteptare) în personajul interpretat... Vorbea și despre „influențele” prin care te formezi: orice influență este de fapt, o alegere a ta, deci te definește, te revelează pe tine, ție!... Îl amintea pe Antonin Artaud, cel care i-a descifrat „metafizica” teatrului, și constata că, de fapt, *omul de teatru* (așa cum de fapt, îi plăcea lui JLB să se recomande) nu caută prin ceea ce face decât rădăcina din care se trage (și care îl hrănește, aș adăuga eu)... *Tatăl*!... Să-ți cauți

tatăl în urmași!... Mai spunea: „Să te pasioneze totul, dar să nu ții la nimic!”... Panglica vieții se scurtează permanent, arta crește exponențial și infinit... Omul este singurul animal care și trăiește, dar se și vede trăind... Are *conștiință*... Omul cunoaște moartea înainte de a o trăi... Trăiește printre ceilalți, pentru a se cunoaște pe sine... Despre teatrul „absurdului” (nu teatru absurd, ci *despre* absurd) spunea că este o încercare de demistificare a mecanismelor care ne înglobează: încearcă să deslușească misterul limbajului, al vieții, al morții... Propunea un *teatru total*, care să adune diferitele mijloace artistice existente... („coincidența artelor”)... La „celălalt” ajungi prin inimă, nu doar prin cap... prin sentiment, nu numai prin rațiune, prin energia cuvântului rostit, nu doar prin ideea textului. JLB considera că teatrul poate fi asemuit cu o adevărată știință despre **om**!

- Eugen Ionescu: „Lumea a pierdut orice direcție. Bucuria este înlocuită de distracție. Nu mai știm să vedem. Nu mai știm să ne oprim, în agitația generală, și să privim agitația asta... Criza a început de multă vreme. Libertatea aleargă spre sclavie... Sloganul este „**interzis să interzici**”... Ce nemaipomenită aiureală (harababură)! Existența lumii nu mi se pare absurdă... mi se pare de necrezut!” Asta spunea un cercetător al absurdului vieții prin instrumente teatrale adecvate, acum peste **cincizeci de ani**!... Vizionar, sau doar atent (și sensibil) la ceea ce se întâmpla de jur împrejurul său?! Opera lui, testament sau rețetă?! Avertisment sau somăție?! Radiografie sau pictură?! Geamăt sau tril?! Sete și foame, sau „comă indusă”?!... Un diabolic „joc de-a măcelul” sau o simplă improvizatie „în doi, în trei, în câți vrei”?! E.I. a reușit să ne descifreze viitorul... I s-a dat acest dar, și i s-a dat și harul de a ni-l putea transmite... numai că noi **nu** (mai) știm să citim!!!

- De ce oare oamenii sunt atât de repede „adaptabili”, că par a fi doar niște „tuburi de orgă” prin care aerul circulă nestingherit, scoțând ce sunete vrea (pregătește, **organizează**, manipulează)

organistul, și nicidecum „țeava”?! De ce se grăbesc să accepte (și să practice necondiționat) principii pe care, la „masa verde”, le incriminează?! Dualitate a meditației, sau supunere de câine pentru un os?! „Intellectualitatea” a girat mai mereu derapajele de la logica curentă... iar *artiștii* le-au demascat... E mai grav când artiștii își propun să gireze derapajele și intelectualii se străduiesc să le demasce... Artistul, în lipsă de „idei” personale, se grăbește să se „plieze” pe temele zilei, cât ar fi ele de absurde sau de nefirești... prezența în „actualitate” îi dă senzația de importanță (și chiar iluzia că ar fi un „deschizător de drumuri”)... Are pretenția de a fi ascultat și urmat, apreciat și premiat pentru „curajul” său de a fi *pe val*, indiferent dacă „valul” este de noroi, petrol, mizerie sau otravă... Totul e să plutească... și să fie primul care reacționează, să fie la zi... adică (ce gravă confuzie) **viu**!!!

- O replică din *Iluzia optică* de Dumitru Solomon: „Mă, tu ești prea deștept pentru instituția noastră”, plus un titlu de la *Sarmalele reci* (devenit slogan bun pentru proteste): „Tinere, țara te vrea prost” dau o sentință care se aplică (din păcate) zilnic: „Tinere, ești prea deștept pentru țara asta!”... Și soluția pare a fi... evident... părăsirea ei!... Un procent infim dintre cei „vizați” fac o reverență spre logica *afectivă* (și nu spre cea *efectivă*) și își pun viitorul în relație cu trecutul („la trecutu-ți mare, mare viitor!”), căutând (și găsind) resurse și argumente pentru a rămâne ceea ce sunt: ramuri ale aceleiași rădăcini... Nu naționalism, ci patriotism... Patrie vine de la *pater*, tată... Dacă natura ne este *mamă*, iar patria *tată*... de ce nu ne asumăm *identitatea națională* și *demnitatea naturală*?!... De ce, atunci când vin *alții* să laude ceea ce avem, și (uneori) ceea ce suntem, noi îi privim cu suspiciune, cu neîncredere, îi furăm și îi trimitem „acasă”?!... Ne place mai mult să cerșim (să așteptăm pomană) decât să muncim (să lucrăm)?!

- De fapt, dacă am vrea să punctăm „realitatea” cea mai acută, am descoperi că nu mai avem niciun fel de criteriu prin care să

putem „ordona” toate impresiile de la toți cei implicați... pentru că „toți” sunt implicați, dar fiecare pe cont propriu, și fiecare își respectă propriile criterii (valori!)... Nimic nu mai corespunde unei „atitudini” generale ca interes și ca importanță: nici politica, nici sănătatea, nici educația, nici cultura, nici sportul, nici divertismentul, nici mult hulita „media”... totul ține de cel care are interesul să folosească vreunul dintre domeniile amintite (și pe cele subsidiare, desigur)... *Prostia*, înainte de acest „incident” planetar, era multă, agasantă, sufocantă, absurdă prin inițiative și periculoasă prin decizii, dar... *individuală*! Acum, parcă s-au adunat la un loc toate „prostiile” din lume și s-au coalizat: se pare că prostia s-a „deșteptat” în ura ei ancestrală față de *natură și cultură*, vorba dramaturgului Teodor Mazilu. S-a adaptat și a găsit „călcâiul” disponibil pentru atacul letal la ființa umană naturală (care, atunci când descoperă că este „proastă”, se străduiește să se deștepte, nu se zbate să te adoarmă și pe tine, ca să fii la același nivel cu ea), așa că a atacat fiind sigură de rezultat: *frica obedientă*! Frica, Furia și Foamea!... Frica indusă, furia incitată și foamea garantată! Aducerea „lumii” la nivelul celor mai simple reacții... Prostia triumfă când deșteptii se ceartă între ei... Nimic nu ne (mai) poate apăra de propriile noastre limite, atinse *in corpore*: suntem singurii responsabili de ceea ce „am îmblânzit” spre folosul „nevoilor” noastre, de ceea ce „am crescut la sân” prin orgoliul nostru nemotivat... Nu suntem decât acolo unde am vrut să ajungem, în pofida enormelor sacrificii: la perfecta iluzie a puterii absolute. Vrem să *stăpânim natura*! Să o punem în slujba *noastră*! A „noastră”, adică a celor „câțiva” care s-au cățarat în vârful piramidelor pe care tot ei le-au proiectat și înălțat, însă formate din... *ceilalți*... „Iartă-i Doamne, că nu știu ce fac!”... Nu știu ce îi așteaptă... Au repornit experimentul *Babel*... vor sfârși la fel... Nu *noi* vrem asta, ci legile naturale, acele micro și macromecanisme cosmice, imposibil de „cumpărat”, pe care „ei” le ignoră cu *bună știință* (ar trebui spus mai degrabă cu *rea voință*).

• Nu mă mai vindec odată de „sensibilitatea” la tot ceea ce se întâmplă cu lumea în care (mi-am ales să) trăiesc. Nu mă pot plânge, asta e clar. Nu pot judeca, și asta e clar. Nu pot schimba, și asta e foarte clar... Încerc doar să înțeleg... și să extrag câte un pic de „lecție” din fiecare dezamăgire, din fiecare „rană” care nu se mai închide... Când iubești, ai vrea ca „obiectul” iubirii (om, idee, pasiune) să devină din ce în ce mai „bun”, mai clar, mai „ridicat” spiritual... mai lipsit de „frânele” pe care tu, iubindu-l, le vezi cel mai bine... Te doare fizic incapacitatea „dialogului” de a lămuri intențiile celor care dialoghează. Parcă doi nebuni strigă în deșert după ajutor, dar fiecare strigă (evident inutil) unul în direcția celuilalt, în loc să strige în direcții diferite, pentru a mări aria (și șansa) vreunui posibil răspuns... Ne încăpățânăm în eroarea de a crede că „avem dreptate” numai noi, și nu ținem nicio clipă seama de „nevoia” celuilalt de a se exprima și lămuri. Iar el, celălalt, face exact aceeași greșală cu tine... Doi surzi, doi orbi, doi muți... căutând ce nu există și neluând seama la ceea ce au... nimeni nu cedează (ce simplu ar fi), nimeni nu câștigă (nici nu are ce), toată lumea pierde (ceea ce se distruge nu se mai poate repara)... Sacul răbdării se sparge, energiile curg, se împrăstie fără sens... cine poate opri „pierderea”?!... Nu poți crede în „destin” numai când acesta îți surâde (și ție îți convine)... Echilibrul vine din asumarea întregului... fără „privilegii”... **Lecția** trebuie învățată, nu „copiată” sau „suflată”... Când te „atacă” ceea ce se petrece lângă tine, soluția nu este să treci mai departe, făcându-te că nu vezi (auzi, simți)... soluția ar fi să te „întărești” pe tine și să „țeși” la loc sacul încrederii: totul este deja potrivit, și nu mai poți interveni, chiar dacă tu crezi că mai poți schimba ceva... Lucrează asupra ta, și lasă lumea să meargă în direcția ei: fiecare dintre „ceilalți” a ales singur ceea ce vrea să facă, fiecare își deapănă „lecția” în care tu ești doar unul dintre subiectele „impuse”, fiecare trebuie să dea seamă de raportul dintre ceea ce și-a propus și ceea ce a realizat. Problema lui „cum” a făcut-o se discută doar cu *examinatorul* și doar la final, când adagiul „scopul